СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ І. Established 1893. TWO SECTIONS — SECTION 1.

Рік LIV. Ч. 191. Ню Йорк і Джерзі Сити, субота, 28. вересня 1946. No. 191. New York and Jersey City, Saturday, September 28, 1946. VOL. LIV.

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237—4-0807 THREE CENTS in the United States of America.
ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки. Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 FIVE CENTS elsewhere.

АМЕРИКАНСЬКУ ЗАКОРДОННУ ПОЛІТИКУ ПОПИРАЮТЬ ОБІ ПАРТІЇ

Секретар стейту Бирнс заявив на пресовій конференції в Парижі, що безогляду яка з головних американських партій — Демократична чи Республиканська — буде при владі, американська заграничнa політика буде далі та сама. З цим, казав Бирнс, повинен світ рахуватися. Це є перша публична заява Бирнса від часу, як б. секретар торгівлі Волес виступив з публичною критикою цеї політики і зістав за це усунений през. Труманом з уряду.

БУДЕ ДОВОЛІ МЯСА!

Президент Труман запевняє, що не буде „голоду на мясо". Тому відмовився інтервенювати в справі усунення контролі цін на мясо, чи тимчасової мораторії.

ХАОС В ПИТСБУРЩИНІ ІЗЗА СТРАЙКІВ.

Внаслідок арешту Джорджа Милера, голови юнії в підприємстві Дюкень Лайт Компані, що достарчає електрики для Питсбурга й околиці, повстало велике замішання в робітничих колах. На домагання міста суд відкликав заказ виходити на страйк, одначе це не довело до порозуміння між юнією й підприємцями, бо переговори перервано. Зате страйк поширився на трамваєвий і омнібусовий рух, а це спаралізувало комунікацію в місті і до міста. Хоч самих страйкуючих робітників в електричнім підприємстві є лише 3,500, то попри те 110,000 інших робітників покинули працю чи то в наслідок недостачі електрики чи тому, що робітники вийшли на страйк із солідарности зо страйкарями.

УКРАЇНСЬКИЙ СИРОТИНЕЦЬ У КАНАДІ.

Канадійсько-українські часописи доносять, що набуто великий дім і посілість, що призначені на Український Сиротинець та на літні вакаційні оселі. Фінансові зобовязання виносять $80,000, яку надіються покрити „при щирій кооперації наших світських і релігійних організацій". Дім міститься у східній Канаді, між містами Торонтом і Гемилтоном. Про вагу дитячих захоронок, садків та сиротинців пишеться таке: „...такі інституції — це колиска кожного народу, де починається його культура. Без них ніякий нарід не міг би двигнутися до більшого розвою своєї культури та надіятися кращого завтра".

„СОН ЛІТНЬОЇ НОЧІ".

Це збірка новель Ст. Елерсона, видана заходом видавництва „Життя в таборі" в Ріміні.

ВТІК З СОВЕТСЬКОГО ПОСОЛЬСТВА.

Друкується книжка капітана червоної армії, М. Корякова, п. н. „Чому я не вертаю до Советської Росії?". Коряков служив вчасі війни в червоній армії, а потім став воєнним кореспондентом, добившись ранги капітана. По війні його приділено до советської амбасади в Парижі, як це він описує в листі до „Соціялистичного Вестніка" (вересень, 1946). З советської амбасади втік тоді, як йому приказано нагло вертати до Советів, давши приказ на дві години перед відїздом поїзду. Він каже, що вчасі війни в Советах вірили, що по перемозі над Гітлером настануть в краю великі зміни на ліпше. Що так станеться, запевняв теж і патріярх Сергій. Та так не сталось. „Большевизм вкрав перемогу", пише Коряков, яку виборов нарід, що хоч ненавидів большевизм, а пішов одною лавою проти Гітлера і німців. Тепер Коряков хоче за те, що чудом вратував життя, розказати дійсну правду про війну та про „трагедію російського народу".

ЗАБРАТИ ДО АМЕРИКИ!

З російського боку в Америці піднімаються голоси, щоб тих російських письменників, що їх „чистять" в Советах, забрати до Америки. Як їм нема місця в Росії, кажуть, то знайдеться місце заграницею. Поза Росією, кажеться далі, й так писали такі славні письменники як Тургенев, Горкий чи Бунін.

ПОМЕР НА ВИГНАННІ В СИБІРІ.

З Філядельфії пише нам п. Казис Відікавскас, що литовці одержали вістку, що на Сибірі помер Олександер Стулгінскас, бувший президент Литви. Був одним з тих, що підписали в 1918 р. деклярацію незалежности Литви. В роках 1918-1926 займав різні високі уряди. За його президентури переведено земельну реформу. Пізніще усунувся від політичного життя. Та це не перешкодило большевикам, як в 1940 році напали на Литву, вивезти його з Литви на Сибір, де він згинув мученичою смертю.

УКРАЇНА ДОКОНЧЕ ПОТРЕБУЄ ДАЛЬШОЇ ДОПОМОГИ УННРА

Пол Гвайт, голова місії УНРРА в Україні, є тої думки, що це відібється дуже болюче на Україні, якщо УНРРА перестане їй допомагати з початком нового року, як це заповіджено. Каже, що в 1917 році Україна буде таксамо потребувати харчів та засобів до піднесення хліборобства в такій самій мірі, як їх потребує тепер. До страшного знищення України війною прибуло нове нещастя — лихі жнива. Гвайт каже, що сам бачив біля Одеси, як на фармі зібрали в жнива тільки четвертину цього, що в 1945 році. Теж Донбас не зміг би прохарчуватись, бо тепер половину харчів дістає з УНРРА.

„УКРАЇНСЬКА АМБАСАДА В ФРАНЦІЇ".

Бельгійські „Вісті" з 15. серпня б. р. пишуть про Український Дім у Парижі, закуплений за допомогою Злученого Українського Американського Допомогового Комітету, між іншим, таке:

„Ми не сумніваємось, що цей Дім буде твердинею наших національних цінностей і наших традицій, і що цей Український Дім служитиме не тільки українським емігрантам у Франції, але теж українській справі. Слушно теж завважили французькі гості на тому Святі, що ново-відкритий Український Дім повинен стати Українською Амбасадою у Франції. Власником Українського Дому в Парижі є українці, горожани Америки і від хвилини його відкриття повіває на ньому свобідний, американський прапор".

НАГОРОДЖЕНИЙ РОСІЙСЬКИЙ ПАТРІЯРХ.

Московські „Ізвестія" доносять про те, як дня 23. серпня Н. М. Шверник, предсідник Президії Верховного Совета СССР вручив у Кремлі орден Трудового Червоного Прапора московському патріярхови Алексієві. Уряд, казав Шверник, високо оцінив патріотичну роботу патріярха вчасі війни, за що патріярх зложив подяку урядові „на чолі з нашим великим вождом Йосифом Вісаріоновичем Сталіном" та запевнив уряд, що він не заведе його далі в довірю до нього.

ВИДУМКА.

До яких абсурдів доходить в Советах письменники і критики через натиск божевільних у Кремлі; може свідчити такий уступ зі статті М. Рильського і В. Денищенка про Філарета М. Колесу, дослідника української народньої музики:

Ф. М. Колесса завжди був активним захисником і пропагандистом демократичних принципів у науці і суспільному житті. Ще в 1937 р. на сторінках світової преси він вів боротьбу з фашистською „фольклористикою"...

„НАЙВИЩА КАРА" — ПОВОРОТ ДО КРАЮ.

Ген. МекБрайд оголосив в американській, окупаційній зоні в Німеччині, щоб всі скитальці віддали пальну зброю. Виходить, що менші кари, включно з вязницею, є замалим відстрашаючим чинником у цій справі й не всі скитальці виконують цей розпорядок. Тепер проголошено найгострішу кару: відсилання провинившихся до їх рідного краю.

ХЛІБ, АЛЕ ДЕРЖАВІ.

„Соціялістіческоє Земледеліє" від 8. серпня в кореспонденції з Одеси повідомляє, що поодинокі райони Одеської області „виконали і перевиконали" липневий план здачі хліба державі, а ціла хлібоздача мала закінчитися 15-го серпня. Це тим більш характерне, що власне Одещина належала до областей, які понесли великі втрати в наслідок посухи. Нові повідомлення про голод в Україні є цілком логічні: хліб віддано державі.

ЩЕ ОДИН СЛОВАР „БРАТНІХ МОВ".

„Літературная Газета" від 3. серпня подає, що Інститут Мовознавства ім. А. Потебні при Академії Наук Радянської України віддав до друку „бальшой" українсько-російський словар на 100,000 слів, в якому узгляднено теж слова галицької говірки. „Українське" мовознавство в Советській Україні тільки що й обмежується до знавства мови „великого і братнього руського народу".

„ГЕОЛОГІЧНА ЕКСПЕДИЦІЯ" В КАРПАТАХ.

Московська „Правда" від 19. липня подає, що в Карпати виїхала з Києва і Москви „геологічна експедиція" з метою прослідити карпатські нетри. Згадка, що в експедиції бере участь 200 осіб свідчить, що геологічна експедиція рахується з серіозними труднощами і не тільки „геологічного" порядку.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 597—7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

Що за пречудний край?

Ми, що живемо в Америці, таки не маємо поняття, чим є наше життя в порівнанню з тим, як живеться людям у старім краю.

Що за край! Що за пречудний край! Так закінчує опис своїх перших вражень Пол Скат Моврер, американський кореспондент, який щойно вернувся з Парижа до Америки.

Побувши довший час в Европі, Моврер повернув назад літаком. Опинившись нагло по Европі в Ню Йорку, просто очам своїм не вірив, що є можлива аж така різниця. Перебуваючи в Европі, пише Моврер, навіть американець згодом зачинає уявляти собі свій край таким, яким його змальовує преса. А ця преса, в більшості про-совєтська, змальовує відносини в різних краях у такий спосіб, щоби виглядало, що в Совєтах, якщо не ліпше й спокійніше, то не гірше, як усюди в світі, а в цьому і в Злучених Державах. Наприклад дискусію на тему „твердої" політики супроти Совєтів, що виринула зприводу інциденту між президентом Труманом і Волесом, комуністичні коментатори в Парижі (а вони там горою!) збували тим, що шкода над такою справою серіозно застановлятись, бо уряд Злучених Держав є так потрясений внутрішніми заколотами, що неспосібний вести того роду політику.

Може й для американця, що тут живе, такий інцидент є чимсь особливим, але для американця, що щойно вернув з Европи, такий інцидент це дрібненька справа, як дрібненькими є всі наші клопоти в порівнанню з тими проблемами, перед якими стоять народи Европи.

Побувши кілька днів в Америці, вернувший з Европи американець, пише Моврер, відразу завважить, що ціла Америка є властиво обєднана у справах заграничної політики, а вже у всякому разі більше обєднана тепер, ніж була в цьому часі, коли ми знайшлися у війні. Моврер прибув до Ню Йорку вчасі страйку шоферів вантажних авт, себто вчасі поважної харчової кризи. Та коли б европеєць, пише Моврер поглянув на вистави і склепи з харчами, чи заглянув до ресторанів, то не повірив би, що щось таке можливе, що всього ще так повно вчасі кризи, та що ціни, хоч високі, та проте ще низькі в порівнанні з европейськими.

Чи ж диво, пише Моврер, що не зважаючи на сильну совєтську пропаганду в Европі й постійні описи хаосу і невдоволення в Америці, половина Европи переїхала б до Америки таки зараз і без найменшої надуми. Можливо, що знайшовся б хтось, що хотів би переїхати до Совєтів. Та таких не доводилось зустрічати, пише Моврер.

НЕНАСТАННО ПРОБУЙ КРИЛ.

Тижневик „Батьківщина", що виходить у Ріміні, у статті С. Федюка про визвольні змагання Б. Хмельницького, пише при кінці таке:

„Хоч тепер часи ще більш трагічні, як перед визвольним рухом Богдана, ми не сміємо тратити надії та нарікати, що нас доля загнала далеко на чужину, але мусимо найсолідніше виповняти свої обовязки, памятаючи, що лише найбільшию працею та жертвами загалу ми допоможемо довершити велике діло Богдана Хмельницького — відбудови Незалежної Української Держави.

„Ми не повинні зражуватися сумним теперішнім положенням на наших рідних землях та невигідними міжнародніми обставинами, але загартувати свої думки та грудь до останнього переможного змагу, а появиться новий Богдан, як це віщо предсказав Іван Франко:

„До високого літання
Ненастанно пробуй крил,
А Богдан прийде, як сума
Ваших змагань, ваших сил".

„ЧОРНОГОРА".

Так зветься різьбарський гурток в скитальчім таборі в Ріміні, що обєднує 11 осіб. Крім майстрів є в гуртку учні, які опановують техніку різьблення. Започаткували гурток різьбарі В. Косюк, Габчук, Ясенівський, Петращук. Про працю пишеться таке, що є брак дощок, пригожих до різбарства. Дошки вигладжує столяр й розрізує на відповідні куснi, клеїть і так готовить скриньку. Знов скринька іде в руки рисівника Николишина, а від нього під ножі та долотця різьбарів. Відтак піддається крашенню та політуровання. Крім касеток артистична робітня „Чорногора", як пишеться у „Житті у таборі", продукує різної величини альбоми, рамці, топірці, прибори до писання та куреня. Решта задуманої продукції розбивається об недостачу відповідного матеріялу. Перешкодою є теж брак відповідного збуту. Купують передовсім англійці, а винагородою є в першій мірі — тютюн. Є думка створити в Римі мистецький кіоск - копeративу, при помочі якого можна б було наладнати збут мистецьких виробів табору. Такий кіоск приносив би не тільки матеріяльну користь, але був би чудовим пропагандивним засобом українського мистецтва серед чужинців. А що їх зацікавили б того роду таборові вироби, на це вже є доволі доказів.

НАД ТРУНОЮ БОГОМОЛЬЦЯ.

Під таким наголовком пише Д. С-кий в щоденнику „Життя в таборі" (Ріміні, Італія). Читаємо там таке:

Богомолець визначався великим талантом-вислугування Москві. В найбільшій науковій установі України він затратив рештки самостійної думки. Зникло все те, що зробив колишній президент Академії, К. Заболотний, великий вчений і патріот. Замісць академіків - українців молодшого покоління, Кравчука і Світальського, засланих на північ, появилися академіки - україножери, М. Стражеско та О. Патон, або карієристи О. Паладін та О. Корнійчук. Старше покоління українських вчених, А. Кримський, К. Воблий, О. Корчак-Чепурківський, було цілковито невтралізоване від громадсько-суспільної праці. На чолі численних науково-дослідчих інститутів стояли люди, цілком необізнані з культурним життям України... Досить наприклад, сказати, що на чолі Науково - Дослідчого Інституту Фолклору стояв московський вчений Ю. Соколов, а в нього, як асистенти, працювали наші вчені, М. Грінченко та Д. Ревуцький. Академік, доктор української літератури О. Білецький, не говорив ні одного слова українською мовою... Імя Богомольця зовсім чуже й далеке українському народові та його культурі.

„АЛБЕРТ КАН" ВИТАЄ „ДЕЛЕГАТІВ" З УКРАЇНИ.

Читачі вже мабуть призабули таке імя як „Алберта Кана". Це той, що є співавтором книжки „Саботаж", у якій, користуючись воєнними обставинами, хотів зарахувати усіх американських українців, що не є комуністами і співчувають з визвольними змаганнями українського народу, до „саботажників" і „вбивників". Він очернив теж і „Свободу". Припущений загрозою судового процесу мусів вправді брехні відкликати, та вихований на комуністичній етиці далі продовжував їх поширяти іншими способами. За ті заслуги „удостоівся" тепер у комуністів цього, що як пишуть большевицькі У. Щ. Вісті, витав „українську делегацію", прислану Москвою до Америки.

КУПУЙТЕ БОНДИ ПЕРЕМОГИ

